

Tej és hangnem

Régi megállapítás, hogy a hibák szeretnek az ártatlanság színében tündökölni. Ugyancsak megállapítható, hogy egyes esetekben a — bármily szerény — bírálat is valami sajátos reakciót vált ki: műfelháborodásra készlet. Azok ellen, akik a hiányszót szótavették.

Mindéz a tegnapi tejszavak kapcsán jut az eszembe. Több szegedi üzletbe érkezett vásárlói panasz: összezsugorodott a tej. Ritka dolog ilyen hidegben. Az egyik áruházi vezető is csodálkozva hallotta a hamarjában visszatérő vevőtől. Próbaforralás egy másik kékcímkes palackból; ez is igazolta az állítást. Mi sem természetesebb: nyomban leállították a palackos tej árusítását.

Bezzeg, amikor telefonhívásuk nyomán a tejszavából kiszállt a helyszínre a laboráns, nem találta ilyen természetesnek a dolgot. A fent említett ártatlanság színében óhajtván tündökölni, az illető nem valami udvarias szavakkal helytelenítette a boltiak magától értetődő eljárását. Nem kevesebb, mint hogy nem az aznapnyi tejet adják el, az összemérés ódiúmat tehát nekik kell viselni.

Ez lenne a vádak summázata. Könnyű ezek után most már viszontvádolni a tejszavakat, hisz — mint tegnap délután telefonon megtudtuk — igen is volt panasz a tejre több szegedi üzletben is. Az ügyvezető úgy tájékoztattott, vizsgálják a hibák okát, mert hírtelenben maguk sem tudják mire vélnek, mi okozhatta a bajt.

A magunk részéről arra is kíváncsiak lennénk, mi okozhatta, hogy a vevők érdekeit jogosan képviselő kereskedővel szemben ilyen furcsa hangot ütött meg a tejszav képviselője. Meggyőződésünk, hogy nem műfelháborodásra, hanem az előforduló hibák gyors kijavítására van szükség.

S. M.

Gellérthegy álmodj

Az előadás ágyúörgéssel, fegyverroportással kezdődik. Még nincs fenn a függöny, amikor a harci zaj fülsértő lármája jelzi a nézőknek, hogy a darab, amelyet látni fognak, a háború idején játszódik. Aztán amikor felmegy a függöny, kiderül, 1944 decemberében vagyunk, illetőleg vannak a dráma hősei, két fiatalember, egy szökött katona és egy bujkáló zsidó lány. A színhely egy lakatlan gellérthegy villa nappalija, s a cselekmény a két fiatal története.

Története? Konvencionális értelemben aligha. „Igazi”, hagyományos értelemben drámának felfogható cselekményt nem látunk Karinthy Ferenc új darabjában. A két fiatal ugyanis nem drámát csinál, hanem játszani kezd, pontosabban a játékból menekül szorongatott helyzetéből. Eljátsszák múltjukat, eljátsszák jövőjüket, s ebben a valóságot, képzelteket összeolvasztó játékban szerelem születik közöttük.

Játékról van szó, s nem álmokról, mint a darab címe ígéri. Még az sem álom,

amit ez a két fiatal a jövőről elképzel. Nem arról van szó ugyanis a darabban, hogy a fiú és a lány valamiféle patétikusan felvázolt jövőről ábrándozik. Ellenkezőleg, az a sajátossága játékaiknak, hogy a jövőt, amely számunkra, azaz a nézők számára, jelen, szinte jobban ismerik, mint mi. Patétikus hangú álmok helyett *szatirikus játékokkal* ábrázolja-álmodja a jövőt a Karinthy-darab két fiatalja. Vagyis pontosan úgy, ahogyan akkor nyilvánvalóan senki sem képzelhette. De hát játékról van szó, ezek a szatirikus etűdök nem valami zavaró betétek a játékban, hanem *szinte a legfrissebb részei* a darabnak. Hogy például, hogyan is állunk majd ebben a várva-várt jövőben — vagyis a mában — tesszem azt a munkafegyelmelemmel —, ez a kérdés az egyik ilyen etűd tárgya. S a válasz? Kérem — mondja a mérnökfiú az igazgatólányának — a mi gyárunkban senki sem dolgozik.

Vagyis a játék nemcsak

téma, tárgy és keret ebben a szombat este a *Madách Kamarában* bemutatott új darabban, hanem *lényeg* is. Játék nélkül nincs Karinthy-darab. De a szerző játéka nem egyformák. A Gellérthegy álmodjban nincs benne a *Gőz* súlyossága; ez könnyedebb játék, s ha az filozófikus volt, ez *lírai*.

A darabnak mindössze két szereplője van: a fiú és a lány. *Huszt* Péter játssza a fiút; bevallom — őszintén, meglepődve vettem észre, milyen kitűnő színész ez a sokat sztárolt fiatalember. Mindent meg tud csinálni, s mindent világosan, közérthetően. *Almás* Éva egyszerűbbnek tűnt. Az előadást *Ádám* Ottó rendezte, a darab mindenféle modernkedést kerülő rokonszenves stílusában.

Karinthy darabja a *felszabadulás 25. évfordulójára* készült. Lehet így is emlékezni. S végül még annyit, hogy mivel a szerző a mi színházunk dramaturgia, ennyiben a produkció *szegedi érdekű* is.

Ö. L.

Örülési jelenet 1970-ben

Donizetti-bemutatóra készül a színház

A tegnapi főpróbán már premierkészen állt az opera. Az öltözőfolyosón jelenésre várók bólogattak elismerően a felkészülés pedáns szervezéséről, fegyelmeiről, a ragyogó díszletekről, melyek között péntek este eljátsszák majd a legendás lammermoori nász történetét. A tenor szerepet éneklő Réti Csaba szellemesen jegyezte meg: „ezután csak sötétben merészkedek az utcára, olyan hódtó lovat megmaszkírozta belőlem, hogy a civil valóság csalódásait nehéz lesz zsebvágníni”.

A *Lammermoori Lucia* szövegkönyvét Walter Scott nyomán a neves librettista, Salvatore Cammarano készítette Donizetti számára. A

komponista látványos sikerei tetőpontján, a múlt század első felében írta operáját, mely azóta is a világ dalszínházainak állandó darabja. Szegeden viszont 1945 óta nem ment. A bemutató karmestere, Szalatsy István bizakodó:

— Énekesi gárdánknak a bő Verdi-, a teljes Puccini-repertoárán át Donizetti, Rossini és Bellini műveivel sikerült elsajátítania az olasz bel canto stílust, így nyugodtan vállalkozhattunk a Lammermoori Luciára is. Dramaturgiai buktatóin a ma emberének friss szemléletével igyekeztünk átjutni, több szövegmódosítással érthetőbbé tenni, közelebb hozni a

jellemeket. Számomra szerencsés választás a címszereplő *Lehoczky* Éva színes, megragadó egyénisége és a rendező *Angyal* Mária személye, akivel másodszer dolgozom, s tökéletesen megértjük egymást.

Hasonlóan nyilatkozott *Angyal* Mária is, aki a zene és színpad ellentmondásainak feloldásáról, feloldásának kísérleteiről elmondta: a muzsika dinamikusabb felvezetésével, markáns, életszagú figurákkal akarnak hitelesebb színházat játszani. Vonatkozik ez elsősorban *Luciára*, aki nem csupán hatálimi eszköz, gyenge, ájulós széplélek, hanem önálló tartású, akaratú szopránhőső lesz. Persze amennyire a darab természete engedi. Mert az örülési jelenet és még néhány situációt nehéz lenne színpadilag-zenelleg megmagyarázni. Ez kizárólag a muzsikára marad.

Mit tehetünk hozzá? A próbái előjelek igen-igen biztatóak. Premier: péntek este.

N. I.

Öntözővíz a Tisza II-tő.

Kilencvenezred hold Békés megyei föld kap néhány év múlva öntözővizet az épülő Tisza II. vízelépcsőtől. A vidék mezőgazdasági üzemei jó előre felkészülnek az öntözővíz fogadására, hasznosítására. Az ezzel összefüggő nagyszabású munkába a fiatalok is bekapcsolódnak. Kedden Szarvason többoldalú szocialista együttműködési szerződést írtak alá ilyen céllal. A szerződés aláírói — a Szarvasi Öntöző- és Rizstermesztési Kutatóintézet, a Szarvasi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum, a Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság és az érintett termelő üzemek KISZ-titkari — védnökséget vállaltak a vízhasznosítási program előkészítése, megvalósítása felett.

Újvári László idézése

Váltig állítom: sokkal több a mi szegedi szellemi örökségünk, mint amennyiről közkeletűen tudunk. *Nemcsak klasszikusokban vagyunk gazdagok, de a kultúra és a tudomány második frontvonalának derék harcosai is szép számmal kerültek ki ebből a városból.* Ha lenne illendő publikációs lehetőség — helyi könyvkiadás, szegedi helyismereti szemle — gazdagon tárhatnánk föl a szegedi születésű vagy szegedi ihletésű életműveket. Am elégedjünk meg most is a hírlapi kerek engedte figyelemfőhívalással.

Az *Újváriakra* szeretnék egy-két ifjú kutatót, egyetemi vagy főiskolai szakdolgozat-készítőt rátájolni: egyenként is megérdemelnének külön tanulmányt. Az apa is, *Újvári Péter* (1869–1931), aki a századforduló Szegedének újságírásában töltött be tisztességes szerepet, a *Szegedi Híradó*, majd az ekkor induló *Szeged és Vidéke* munkatársa, szerkesztője, sőt: az első — rövid életű — szegedi irodalmi folyóiratnak, az 1899. október 15-től 1900. január 7-ig megjelent „szepi” irodalmi, művészeti és társadalmi heti szemlének, a *Magyar Szó*nak alapítója, szerkesztője, kiadója. (Csak

érdekességgé: *Agy-vers is van benne*, melyről nem tud a kritikai kiadás.) 1907-től pesti újságíró lett, 19-ben ott a neve az írói szakszervezet névsorában, s abban a jegyzékben, mely a Tanácsköztársaságtól kapott honoráriummellegek kimutatása szerepel: mint a Budapesti Újságírók Egyesülete titkára *rópiratéri és cikkért* 400 koronát vett föl az írói direktóriumtól. Erthető, ha a fehérterror elől menekülnie kell, Bécsben, Kolozsvárt, Érsekújvárot, Pozsonyban, Kassán élt és szerkesztett. 1926-ban térhetett haza.

Fiai — mind a kettő Szegeden születtek — vele tartottak. *Újvári László* (1900–1940) és *Újvári Imre* (1902–1962) Bécsben lettek a kommunista párt harcosai. Együtt küzdöttek Romániában és Csehszlovákiában, majd hazatérve Magyarországra, itthon is az illegális mozgalomban. Imre megérte a főszerkesztést, a *Szabad Nép*, majd a Rádió munkatársa volt, jeles filmkritikus, 1957-től a Magyar Újságíró Szövetség egyik vezetője volt.

Újvári László is 1926-ban tért haza az emigrációból. Itthon is folytatta eddig még föl nem mért elméleti és kritikai munkásságát. Mint a *Társadalmi Szemle* és a

kolozsvári *Korunk* munkatársa állandóan szemmel tartotta és bírálóan elemezte a magyar szellemi élet jelenségeit, polemikus hangú tanulmányokban vizsgálta a kortársi irodalom alkotásait, irányzatait. Neve föl-föltűnik *Fábrny* Zoltán tanulmányköteteinek névmutatóiban, de szerepel *A magyar irodalom története* 6. kötetében is néhány maradandó értékű kritikájával, elsősorban az *Új Szellemi Frontot*, és a népi írók mozgalmát boncolgatva, mérlegre tevő esszéivel. Az illegális mozgalomban való részvétele miatt a letartóztatást várta rá, ezért 1939-ben ismét emigrálni kellett. Ceylonba ment; hamarosan Columbiában, január 24-én harminc éve éppen, súlyos betegsége következtében meghalt.

Megérné a fáradságot, hogy az erdélyi és fölvidéki, valamint budapesti folyóiratok hasábjairól *össze- gyűjtjük tanulmányait, kritikáit* legalább egy bibliográfia erejéig, de még inkább egy *gyűjteményes kötetben való megjelentetésre*. A szegedi kritikai életnek országosan jó a híre. Erdemes lenne ezt a kritikai hagyományok főtárasával, a példák közkinccsé tételével még öregbíteni.

Péter László

Rendteleg levél érkezett a héten szerkesztőségünkbe, nagyon sok olyan panasszal, ami alaposabb utánjárást igényel. Ezért előre is elnézést kérünk, hogy nem mindenki láthatja viszont azonnal ezeken a hasábkokon közérdekű bejelentéseit, panaszait.

Mindennapi bosszúságaink

Nagy baj, ha naponta mérgeledni kell azon, ami a házban, vagy a közvetlen környékén történik. A Püspök utca 9. számú ház lakói például több aláírással küldték azt a panaszt, hogy házuk környezete annyira piszkos, hogy mielőtt az udvarba lépnének, legjobban lenne „golyalábakat” felcsatolni, mert az udvaron a sok szemétként csak úgy nyüzsögnek a patkányok. A lépcsőház sem nyújt vigasztalóbb képet, mert ott meg régtóta nem ég már a villany. Gondoljuk, a házközösségnek nem ártana kivizsgálni ezeket a körülményeket. Ugyancsak a lakóházra panaszoknak a Gogol u. 31. számú ház lakói, akiknek nevében Kiss András leírja, hogy hiába fordultak panasszal a házkezelőséghez, hogy az épületen levő csatornázás olyan állapotban van már, hogy alatta a közlekedés életveszélyes, mert bármelyik pillanatban a fejükre

eshet a csatorna. A lefolyó esővíz az épület falát mossa, s a lakásokban minden penészes a nedvességtől. A téli időszakban a függőfolyosón és a lépcsőn életveszélyes járkalni, mert ráfagy a víz. Vajon csak akkor fognak rajtuk segíteni, ha valaki a nyakat törli? Felháborodva számol be arról Hajás Bertalan (Szap. panos u. 3.), hogy gázcsövek fektetés miatt felbontották az utcájukat még október elején, de a cső lefektetését akkor nem kezdték el. Arról nem is beszélve, hogy a földhányással jó néhány garázs bejáratát eltorlaszolták, a lakóknak még komolyabb kárt is okoztak: karácsony előtt kialudt a lakásokban a gáz, főzési és tisztálkodási, fűtési lehetőség nélkül maradtak. Január elején hozzáfogtak épületen levő csatornázás olyan állapotban van már, hogy alatta a közlekedés életveszélyes, mert bármelyik pillanatban a fejükre

Panaszok — ételügyben

Nagy Éva egyetemista, a Semmelweis kollégium lakója panaszodik, hogy az Aradi vértanúk téréen levő ételkészítőüzletben töpörtyűt kért, s csak otthon vette észre, hogy bőrt kapott a gusztyos töpörtyű helyett. Ez bizony egy vékony pénzt egyetemistának nagy csalódás. Viszont mit tehetünk mi? Nem nézhettük meg panaszosunk helyett, hogy mit csomagoltak be az üzletben, másrészt: kár, hogy ennek a panasznak a panaszkönyvben nincs nyoma! — Ugyancsak nem tudunk igazságot tenni a dr. Boros József (Blaha Lujza u. 17.) olvasónk által leírt ügyben. Azt panaszolja ugyanis, hogy a KÜJAL elrendelte, hogy a „Fasor” kisvendéglőben csak 50 előfizetőre főzhetnek ebédet”. Szigorú rendeletek írják elő, hogy milyen körülmények között, hány személyre főzhetnek egy-egy étterem konyháján. És ez éppen a fogyasztókat védi.

Szegeci szobrai

Mátyás- emlékmű

(152) Az alsóvárosi templom oldalán helyezték el a bautzeni Mátyás- emlékmű másolatát. Az 1930-ban felállított emlékművet Strobl Alajos növendékei faragták.